

Rekenkamer Waterschappen Vallei & Veluwe en Zuiderzeeland

WERKPLAN 2025 & 2026

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	pag. 3
2. Lopende onderzoeken Zuiderzeeland 2025.....	pag. 5
3. Onderzoeken 2025 en 2026.....	pag.7
4. Longlist onderzoeken	pag.9
5. Planning en vervolg	pag.9

1. Inleiding

Voor u ligt het werkplan 2025 /2026 van de Rekenkamer¹ van Waterschap Vallei & Veluwe en Waterschap Zuiderzeeland. Op grond van het huidige onderzoeksprotocol (2018) stelt de Rekenkamer ieder jaar een werkplan op. Het werkplan bestaat uit een overzicht met de op te pakken onderzoeksonderwerpen. Omdat de eerste helft van 2025 vooral in het teken stond van het inregelen van de Rekenkamer behelst dit werkplan de jaren 2025 en 2026. De (gezamenlijke) onderzoeken die dit jaar worden opgestart zullen pas in 2026 aan geboden kunnen worden aan de Algemeen Besturen.

In het werkplan is te lezen welke onderwerpen door de leden van de Algemene Vergadering zijn aangedragen, welke onderwerpen door de Rekenkamer zelf zijn aangedragen en welke keuze hierin is gemaakt. Alle onderwerpen zijn op 17 december 2024 (ZZL) en 31 maart 2025 (V&V) in een beeldvormende vergadering besproken met de leden van het Algemeen Bestuur.

1.1 Taak en doelstelling Rekenkamer

De taak van de Rekenkamer is het (laten) uitvoeren van onafhankelijk en deskundig onderzoek. Op basis van de conclusies en bevindingen van dit onderzoek, worden aanbevelingen gedaan aan het Algemeen Bestuur (AB). De onderzoeken dienen inzicht te geven in de prestaties van het door het waterschap gevoerde bestuur. Hierbij gaat het om onderzoek over:

- De doelmatigheid: zijn de presentaties met een zo gering mogelijke inzet van middelen bereikt?
- De doeltreffendheid: zijn de beoogde maatschappelijke effecten van het beleid behaald?
- De rechtmatigheid: is de uitvoering in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving en besluiten van het AB?

Het doel van de onderzoeken van de Rekenkamer is het versterken van het lerend vermogen, ter bevordering van de kader stellende en controlerende rol van de AB. De Rekenkamer hanteert de volgende drie uitgangspunten bij haar onderzoek:

- Zorgvuldigheid: betrouwbaarheid en volledigheid bij de verzameling van feiten op basis van de onderzoeksvragen.
- Objectiviteit: objectieve en gedegen analyse van de feiten.
- Transparante oordeelsvorming: analyse van feiten aan de hand van een expliciet normenkader, conclusies op basis van deze analyse.

De Rekenkamer voert hiertoe ex post en ex ante onderzoeken uit. Indien de Rekenkamer dit nuttig acht kan de Rekenkamer ook een rekenkamerbrief aanbieden aan het AB.

¹ In formele zin is er sprake van een personele unie en 2 rekenkamers. In dit werkplan wordt gesproken over de Rekenkamer omdat in de werking beide Rekenkamers als 1 gezamenlijke Rekenkamer opereren.

1.2 Wet versterking decentrale rekenkamers

Met de inwerkingtreding van de Wet versterking decentrale rekenkamers zijn provincies, waterschappen en gemeenten verplicht tot het instellen van een onafhankelijke Rekenkamer. Deze wet is per 1 januari 2024 van kracht en kent een overgangstermijn van één jaar.

Dit betekende dat de Rekenkamercommissie van Waterschap Zuiderzeeland vóór 1 januari 2025 omgevormd moet worden tot een externe Rekenkamer conform de vereisten uit de wet. Waterschap Vallei & Veluwe moest voor 1 januari 2025 een Rekenkamer geïnstalleerd te hebben. In gezamenlijk overleg tussen beide Algemeen Besturen is in 2024 besloten een personele unie op te richten met 5 onafhankelijke leden die voor beide waterschappen onderzoek uitvoeren. Inmiddels zijn deze Rekenkamers geïnstalleerd.

Voor de waterschappen betekent dit dat een lid van de Rekenkamer geen lid mag zijn van het Dagelijks of Algemeen Bestuur van het betreffende waterschap. Het afgelopen jaar is vanuit de Algemene Vergadering een werkgroep aan de slag gegaan met het omvormen van de Rekenkamercommissie naar een Rekenkamer.

2. Lopende onderzoeken Zuiderzeeland 2025

In 2025 gaat de Rekenkamer verder met drie onderzoeken die eerder zijn gestart. Dit is het onderzoek naar het Actieplan Bodem en Water, het onderzoek naar de Watertoets en het onderzoek bodemdaling Flevoland.

Actieplan Bodem en Water / Deltaplan Agrarisch Waterbeheer

Landelijk beleid en regelgeving over agrarische emissies schieten te kort om een goede waterkwaliteit te bereiken. Gewasbeschermingsmiddelen en in mindere mate nutriënten overschrijden in Flevoland de normen. Daarom doet waterschap Zuiderzeeland sinds 2013 een extra bovenwettelijke inspanning met het Actieplan Bodem en Water (ABW). Het ABW heeft als doel een duurzame landbouw in Flevoland te bevorderen door bewust bodemgebruik, een goede waterkwaliteit en waterconservering in het bodemprofiel. Het ABW is een gezamenlijk programma van waterschap Zuiderzeeland, provincie Flevoland en LTO Noord en betreft een regionale invulling van het landelijke Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW). De focus lag in de beginjaren op voorlichting, daarna is dit meer verschoven naar concrete projecten met en voor ondernemers.

De Algemene Vergadering heeft op 15 december 2020 ingestemd met het continueren en opschalen van het ABW tot en met 2027. Dit mede op basis van interne evaluaties van het ABW tot nu toe. Voor de toenmalige Rekenkamercommissie was het daarom niet het momentum om de verwachte effecten op de waterkwaliteit van het ABW te evalueren. Wel om door Agrimaco te laten onderzoeken hoe andere waterschappen soortgelijke programma's hebben ingevuld en wat hiervan geleerd kan worden. Hiermee kan het ABW in Flevoland een extra kwaliteitsimpuls krijgen. Het onderzoek is Q1 2025 door de Rekenkamer aangeboden aan het AB van waterschap Zuiderzeeland en in het AB van 10 juni behandeld.

Onderzoek Watertoets

Aan het begin van deze eeuw kwam de commissie Waterbeheer 21ste Eeuw (WB21) tot het inzicht dat water een meer sturende rol in de ruimtelijke ordening moest krijgen. De commissie WB21 stelde daarom voor om het instrument 'watertoets' te gaan hanteren om de ruimtelijke aspecten van het waterbeheer beter voor het voetlicht te brengen bij het maken van ruimtelijke plannen. In 2001 werd de Startovereenkomst WB21 getekend, waarna de watertoets werd geïmplementeerd en gebruikt. Inmiddels hebben waterschappen zo'n twee decennia kennis en ervaringen opgedaan met het toepassen van de watertoets.

In het onderzoek naar de Watertoets kijkt Govern-EUR hoe doeltreffend de inzet van de (digitale) watertoets de afgelopen 3 jaar is geweest om de belangen van waterschap Zuiderzeeland te borgen bij plannen in de ruimtelijke ordening. Het onderzoek is eind 2024 aangeboden aan het AB en op 22 april 2025 besproken in het AB.

Onderzoek bodemdaling Flevoland

Voor het waterschap Zuiderzeeland richt dit onderzoek zich op de bestuurlijke samenwerking tussen de provincie Flevoland, het waterschap Zuiderzeeland, Rijksvastgoedbedrijf en andere relevante partijen bij de aanpak van bodemdaling in Flevoland. De bodemdaling heeft aanzienlijke gevolgen voor de waterhuishouding en bodemgesteldheid, wat belangrijke beleidskwesties met zich meebrengt, zoals stedelijke ontwikkeling en klimaatadaptatie. Het doel van het onderzoek is om de huidige

samenwerking in kaart te brengen, te evalueren en aanbevelingen te doen om deze samenwerking efficiënter en effectiever te maken.

Hierbij wordt niet alleen gekeken naar de rollen en verantwoordelijkheden van de betrokken partijen, maar ook naar bestaande samenwerkingsstructuren en -methoden. Ook wordt onderzocht welke best practices uit eerdere samenwerkingsinitiatieven gebruikt kunnen worden om de aanpak van bodemdaling te verbeteren. De bevindingen zullen dienen als basis voor de ontwikkeling van beleidsadviezen die gericht zijn op een duurzame en gezamenlijke aanpak van bodemdaling in Flevoland. De publicatie van het eindrapport wordt verwacht in het vierde kwartaal van 2025, zodat het kan worden behandeld tijdens de AB-vergadering in dat kwartaal.

Doe Mee onderzoek energiebesparingsplicht

De plicht om energie te besparen is al sinds 1993 van kracht (destijds vastgelegd in de Wet milieubeheer). Bedrijven en instellingen die jaarlijks meer dan 50.000 kWh stroom of 25.000 m³ aardgas gebruiken², zijn sinds 2008 verplicht energiebesparende maatregelen te nemen (de energiebesparingsplicht). Het gaat hierbij specifiek om investeringen die bedrijven binnen vijf jaar kunnen terugverdienen. Per 1 juli 2023 voeren de omgevingsdiensten het toezicht uit in opdracht van het bevoegd gezag (gemeenten en provincies).

Waterschappen vallen onder deze wettelijke verplichting, omdat waterschappen een hoog energieverbruik hebben vanwege hun rioolwaterzuiveringsinstallaties en gemalen. Daarnaast beheren waterschappen kantoren, onderhoudsbedrijven en installaties. Waterschappen verschillen van de meeste andere bedrijven en instellingen die onder de energiebesparingsplicht vallen, omdat ze meerdere objecten beheren.

In het onderzoek worden 12 van de in totaal 21 waterschappen bevraagd. De uitkomsten van het DoeMee-onderzoek bieden inzicht in de voortgang en de eventuele knelpunten van deze plichten voor de waterschappen. Ook biedt het onderzoek inzicht in de wijze waarop toezicht en handhaving voor de plichten wordt ervaren door de waterschappen. Onderzoek wordt Q3 2025 aangeboden aan het AB van Zuiderzeeland.

3. Onderzoeken 2025 & 2026

Hier beschrijving van onderzoeken die we gaan uitvoeren/ opstarten in 2025/ 2026.

Informatieveiligheid (V&V)

Voor het waterschap Vallei en Veluwe richt dit onderzoek zich op de voorbereiding van het waterschap op de verwachte invoering van de Cyberbeveiligingswet in 2025. De wet zal waterschappen verplichten om een risicoanalyse uit te voeren en passende beveiligingsmaatregelen te nemen om de digitale veiligheid van netwerk- en informatiesystemen te waarborgen. De toenemende digitalisering maakt informatieveiligheid steeds belangrijker, vooral gezien de verwerking van gevoelige en (bijzondere) persoonsgegevens door waterschappen.

Het onderzoek heeft als doel het Algemeen Bestuur inzicht te geven in hoe het waterschap zich voorbereidt op deze wet, met een focus op de organisatie, de mens en de techniek. De centrale vraag is of de informatieveiligheid bij het waterschap Vallei & Veluwe voldoende gewaarborgd is bij de invoering van de Cyberbeveiligingswet. Het onderzoek wordt afgerond met een eindrapport dat naar verwachting eind 2025 wordt gepubliceerd, zodat het Algemeen Bestuur tijdig over de bevindingen kan beschikken.

Asset Management (V&V en ZZL)

Waterschappen beheren een breed scala aan assets, zoals gemalen, sluizen, waterzuiveringsinstallaties en keringen. Goed assetmanagement is essentieel om prestaties, kosten en risico's in balans te houden. Door toenemende druk vanuit klimaatverandering, strengere milieueisen, verouderende infrastructuur en beperkte personele en financiële capaciteit, is een toekomstgerichte benadering noodzakelijk.

Deze veranderende context vraagt om inzicht in de wijze waarop het assetmanagement van de waterschappen ZZL en V&V is ingericht, en of het effectief, doelmatig en toekomstbestendig is. De Rekenkamer wil daarom onderzoeken in hoeverre de processen, sturing en uitvoering van assetmanagement bijdragen aan de duurzame instandhouding van de waterinfrastructuur.

Zeer Zorgwekkende Stoffen (V&V en ZZL)

Dit onderzoek voor de waterschappen Vallei & Veluwe en Zuiderzeeland heeft als doel in beeld te brengen hoe de waterschappen meer grip kunnen krijgen op de risico's voor de waterkwaliteit als gevolg van de aanwezigheid van (potentiële) zeer zorgwekkende en opkomende stoffen. Veel waterschappen in Nederland worden geconfronteerd met de aanwezigheid van deze stoffen in het oppervlaktewater, waterbodems en in de rioolwaterzuiveringen. Waterschappen willen voorkomen dat deze stoffen, die schadelijk zijn voor mens en milieu, in het milieu terechtkomen. De doeltreffendheid van het gevoerde beleid van de waterschappen op dit thema valt dan ook binnen de scope van dit onderzoek.

In het onderzoek wordt inzicht gegeven in de huidige werkwijze en kennis bij beide waterschappen met betrekking tot (potentiële) ZZS, methoden om risico's voor/door ZZS in kaart te brengen en het mogelijke handelingsperspectief van een dergelijke methode. Het eindrapport van het onderzoek zal naar verwachting in het tweede kwartaal van 2026 gereed zijn, waarna het in het AB van beide waterschappen behandeld kan worden.

Doe Mee onderzoek 2025/ 2026

Elk jaar vindt er een gezamenlijk zogenaamd Doe Mee onderzoek plaats vanuit Vereniging van Rekenkamers (NVR). Op dit moment wordt nog gekeken welk onderwerp subject van onderzoek is. De Rekenkamer is voornemens, indien onderwerp voldoende meerwaarde biedt, voor zowel Vallei & Veluwe als Zuiderzeeland mee te doen met het Doe Mee onderzoek.

Begin 2026 zal de Rekenkamer, na consultatie AB-en, kijken welke onderzoeken in 2026 op te starten. Het werkplan zal geactualiseerd worden.

4. Longlist onderzoeken

De Rekenkamer houdt de volgende longlist met onderzoeksuggesties in de gaten:

Interbestuurlijke samenwerking: meer grip op het watersysteem (irt KRW)

Onderwerp kwam naar voren in dialoog met AB Vallei & Veluwe. Hoe kun je als waterschap je rol als waterautoriteit goed invullen in bestuurlijke samenwerkingsverbanden of in situaties dat het waterbelang wel geraakt wordt maar je niet altijd een formele rol hebt. Onderwerp is te breed en algemeen om te onderzoeken. De Rekenkamer bekijkt komende tijd of dit meer ingezoomd of als onderdeel van specifiek onderzoek een plek kan krijgen.

Participatie

Bij dijktrajecten, peilbesluiten, integrale gebiedsprocessen vindt participatie plaats. Wat is de rol van het AB hierbij, realiseren we voldoende ambitie, wat is de rolkeuze/rolopvatting van het waterschap?

De Rekenkamer volgt dit onderwerp en kijkt wat een goed moment is om eventueel participatiebeleid te evalueren. De Rekenkamer kijkt hierbij ook naar de meta-analyse die gemaakt is door de Vereniging van Rekenkamers naar ruim 100 rekenkameronderzoeken die hierover zijn uitgevoerd: [Metadossier en meta-analyse Participatie — Vereniging van Rekenkamers](#)

5. Planning en vervolg

Voor ieder onderzoek werkt de Rekenkamer een onderzoeksopzet uit. Die vormt de basis voor het inkooptraject. De onderzoeksopzet omvat in ieder geval de volgende onderdelen: de probleemstelling, aanleiding en doel van het onderzoek, onderzoeksvragen, normenkader, onderzoeksaanpak, planning en een inschatting van de benodigde financiële middelen en capaciteitsbeslag. Afhankelijk van de vorm van het onderzoeksresultaat, bijvoorbeeld als het gaat om een Rekenkamerbrief, kan de onderzoeksopzet beperkt zijn.

Het nieuwe onderzoeksprotocol zal een en ander nader uitwerken en is momenteel in wording.

De Rekenkamer geeft de secretaris-directeur de gelegenheid om te reageren op de onderzoeksopzet. Het gaat hierbij om de uitvoerbaarheid van de onderzoeksaanpak en de belasting van het onderzoek voor de organisatie (tijdsinzet en tijdsspanne). Ook informeert de Rekenkamer de afvaardiging uit het AB die contactgroep of begeleidingscommissie heet. De definitieve onderzoeksopzet wordt ter kennisname naar het AB gestuurd.

6. Begroting 2025

In onderstaande tabel is de Rekenkamer begroting voor 2025 opgenomen.

Budget 2025		Verwachte kosten 2025	
		Vergoeding en reiskosten leden	€20.000
		Secretaris	€20.000
		Onderzoeken	€119.100
		Contributie NVVR	€900
Totaal	€160.000		€160.000

Het eerste deel van 2025 was de Rekenkamer druk bezig met het opzetten van de gezamenlijke Rekenkamer en het opstarten van nieuwe (gezamenlijke) onderzoeken. Hierdoor zal naar verwachting in 2025 niet het gehele onderzoeksbudget nodig zijn.